

Дискурс декомунізації в Києві

Людмила Малес –

доктор соціологічних наук, доцент
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка,
Київ, Україна.
E-mail: lyudmylamales@gmail.com

Досліджено дискурс декомунізації в Києві. Як ми знаємо, у XX і XXI ст. уряди використовують символічну владу публічного простору як ресурс для демонстрації своїх повноважень. Наприклад перейменування дуже напруженої магістралі Московський проспект Києва на честь Степана Бандери, неоднозначного українського націоналістичного лідера середини XX ст. Є три позиції в такому дискурсі: «історична ностальгія»; «націоналістичний» і «деколонізація». Сподіваюся, що Україна як пострадянська країна використовуватиме символічний простір і владу топоніміки, щоби звільнитися від влади комуністичного минулого й заявити про новий порядок. Це можна зробити деспотичним чином, наприклад, як тоталітарні режими, або (сподіваємося, що Україна так робитиме) за допомогою демократії, відкритості та участі громадян.

Received: October, 2016
1st Revision: October, 2016
Asseped: November, 2016

Ключові слова: декомунізація, дискурс, урбанонімія, деколонізація, столиця.

Males Lyudmyla. Decommunization Discourse in the Kyiv. The author investigates decommunization discourse. The article is focused especially on the process of decommunization in the Kyiv, and is looked in detail the changing of street names, comparing Kyiv to other cities. As we know in 20 and 21 centuries governments employ the symbolic powers of public space as a resource for demonstrating their authority. For example the renaming of Kyiv's very busy Moskovsky Prospekt (Moscow Avenue) to a name that would honor Stepan Bandera, a controversial Ukrainian nationalist leader from the mid-20th century. There are three positions in such discourse: «historical nostalgia»; «nationalistic» and «decolonialization». I hope that a post-Soviet country such as Ukraine will use the symbolic spaces and the power of toponymy to break from the authority of communistic past and signal a new order. It can do so in a heavy-handed way such as is done by totalitarian regimes, or as we hope Ukraine will do, via democracy, inclusiveness, and citizen participation.

Key words: decommunization, discourse, urbanonymy (street name), decolonization, capital.

Малес Людмила. Дискурс декомунізації в Києве. Исследуется дискурс декомунізації в Києве. Как мы знаем, в XX и XXI вв. правительства используют символическую власть публичного пространства как ресурс для демонстрации своих полномочий. Пример того – переименование очень напряженной магистралі Московский проспект в Києве на честь Степана Бандери, неоднозначного українського націоналістического лідера середини XX в. В таком дискурсе есть три позиции: «историческая ностальгия»; «националистическая» и «деколонизации». Надеюсь, что Украина как постсоветская страна будет использовать символическое пространство и власть топонимии, чтобы освободиться от власти коммунистического прошлого и заявить о новом порядке. Это можно сделать деспотически, например, как это делается тоталитарными режимами, или (надеюсь, что так будет происходить в Украине) с помощью демократии, открытости и участия граждан.

Ключевые слова: декомунізація, дискурс, урбанонімія, деколонізація, столиця.

Постановка наукової проблеми та її значення. Останні два роки в Україні відбувається процес декомунізації, або виконання пакета «декомунізаційних» законів на зміну символічного простору й політик пам'яті. Одним з ініціаторів та рушієм процесу декомунізації став створений після Помаранчевої революції Український інститут національної пам'яті.

Тему декомунізації дуже активно обговорюють в українському суспільстві та медіа (у тому числі закордонні, насамперед російські медіа). Увагу до нього прикуто не лише медіа й громадськості, а й різних політичних сил. Така увага не випадкова й має кілька причин.

По-перше, декомунізаційні процеси охопили весь символічний простір українських громадян: змінюються назви міст, областей, районів, вулиць, площ, підприємств, демонтуються пам'ятники, мозаїки, ліпнина й т. ін.

По-друге, процес декомунізації 2014–2016 рр. – це справді масштабне явище. Так, якщо за 25 років незалежності України в її столиці Києві перейменовано близько 1 % назв вулиць, то за останні 2,5 р. – у десять разів більше!

Ознакою значущості теми декомунізації є те, що резонанс від перейменування вулиці чи знесення пам'ятника часто виходить далеко за межі територіальної громади й набуває міжнародного масштабу. Один із таких прикладів згадаємо нижче.

Тож не дивно, що така суспільно важлива тема стала привертати увагу фахівців, які й формують її експертне середовище, звідки рекрутуються дійові особи для участі в конкретних обговореннях, дискусіях, медійному коментуванні.

Якщо ж звертатися до **ступеня академічного опрацювання** ними теми, то потрібно зазначити, що нинішня декомунізація в Україні має не лише часово-просторовий, а й соціальний вимір. Вона породжує політико-географічний-урбаністичний-соціологічний дискурс. Вітчизняна історія, лінгвістика та географія уже мають традицію, досвід якої можна використовувати в управлінні та консультуванні процесів декомунізації (М. Борисенко, О. Мосієнко, М. Махортих, О. Негер, Р. Ляшенко, В. Лучик, О. Тараненко, О. Шульган, О. Гнатюк, А. Домаранський). Участь соціології в дослідженні та публічній експертизі перейменувань ще дуже мала (чи не єдиним міждисциплінарним урбаністичним центром, який використовує соціологічні дослідження, є CEDOS¹). Водночас широке залучення територіальних громад до здійснення декомунізації та соціальний вплив символів старої й нової доби потребують соціокультурного аналізу з урахуванням широкого урбаністичного контексту.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. У попередніх своїх розвідках, починаючи ще з 1998 р., ми спробували виявити роль і місце урбанонімії у зв'язку з актуальною ідеологією держави [6]. Апробували та обґрунтували також застосування даних урбанонімії в соціологічному аналізі [5]. Передбачено дискурсопороджувальні риси та проблемні моменти продовження зміни символічної карти міст на сучасному етапі [4].

«Нині, внаслідок дії стратегій та пріоритетів різних періодів, які спрямовували хвилі перейменувань по існуючій забудові, ми отримуємо майже постмодерне розмаїття, де на одній невеликій ділянці Печерська, від Арсенальної площі і вглиб, ми можемо потрапити до „метропольної” вулиці Московської, потім до пореволюційної імені більшовика Іванова, з неї на анафемованого РПЦ вулицю найбільшого благодійника Києво-Печерської Лаври Івана Мазепи, але, за площею Слави, опиняємося вже на здавалося б нейтральній Лаврській, яку за одну ніч перейменовували задля того, щоб зустріти В. Гундяєва. Проте це багатоголосся, котре стрічаємо в старих, зазвичай центральних частинах міста, відображає не так багатокультурність країни чи краю, як нашарування супротивних ідеологем минувшини, застиглих в політичних баталіях сучасності. Це свідчить про незавершеність процесу осмислення і критичного аналізу тоталітаризмів нашої імперської та радянської минувшини, інакше дивно пояснити небажання знання та байдуже ставлення населення до мешкання в просторі, присвяченому очільникам та поплічникам злочинів тоталітаризмів, імперської доцентровості та мілітаризованості. Більш того, це ставлення стає однією з ознак як несформованої громадянської позиції, так і несформованості відчуття громади як суб'єкту урбанонімотворення. А така позиція мала б не лише пропонувати актуальні номінації, а й формувати здатність до самостійної оцінки ідеологем, давати опірність маніпуляціям. Натомість маємо відчуження більшості населення від символічного тексту власного міста, найближчої до дому місцевості, що було вигідне тоталітарній системі для формування „абстрактного патріотизму“, бо ж будь-який конкретний, закорінений таврувався буржуазним націоналізмом. Проте, з іншого боку, можливо, така строката карта міста засвідчує відсутність у нинішній ситуації в Україні реалізації нової тоталітарної стратегії...» [5, с. 29–30].

А вже за нинішнього нового масового рушення стратегії я встигла проаналізувати деякі результати нинішнього ходу декомунізації столиці. «Зокрема, завдяки уже проведеним і ще не завершеним перейменуванням суттєво зменшилася комуністична ідеологічна завантаженість символічного простору міста й не лише в його центрі, а й у віддалених районах. Серед нових пропозицій переважають ліричні чи так звані „фруктово-ягідні“, а також на честь певних осіб, часто мілітарного спрямування. Прагнення увічнити на просторах міста щонайбільше героїв у своїх способах реалізації навіть перевершило практики топонімічних пам'ятників із часів тоталітарної доби. Та й за нейтральними назвами теж, як бачимо, можуть критися контраверзи. Тож, переконана, ретельна експертиза та публічне обговорення важливі у всіх випадках, адже урбанонімія міста має бути перш за все зручною у повсякденному використанні, сприяти розвитку культури міста, а не відчужувати від нього» [3, с. 66–67].

Якщо виходити з постструктуралістської перспективи бачення міста й усього суспільства, то символічний простір відіграє надзвичайну роль в утвердженні ідеології, він має великий вплив на суспільні процеси (патріотизм, ідентичність тощо). Тож нинішня радикальна зміна символічного простору процесами декомунізації потребує спеціального дослідження, що й зумовило **мету статті** – здійснити соціологічний аналіз публічної дискусії процесів декомунізації в столиці, виявити основні позиції в дискурсі декомунізації.

¹ Див.: <https://www.cedos.org.ua/uk/urban>

Усі описані вище риси декомунізації найбільше стосуються Києва, оскільки це не лише велике місто, а ще й столиця України. У Києві як столиці зосереджено політичний, економічний, соціальний капітали, але найбільше – символічний капітал. Тому увага до змін у символічному просторі Києва особливо велика. А успішність проведення декомунізації в столиці є вирішальною для успішності всього процесу декомунізації. Тож ми сфокусуємося на дискусіях декомунізації в місті Києві, який задає важливі позиції всього декомунізаційного дискурсу.

Більшість змін символічного простору Києва в ході декомунізації – це зміна топонімії. У Києві нараховується 2715 вулиць і площ, із них близько 200 були перейменовані. Такі масштаби дають змогу створити масив даних [5; 6]. А це сприяє широкомасштабним можливостям статистичного аналізу для узагальнення, виявлення тенденцій, явних і латентних рис перейменувань.

Попередній аналіз масиву урбанонімів виявив деякі конфліктогенні ознаки перейменувань у ході декомунізації, а саме значну ідеологічну заангажованість урбанонімів, домінування мілітарних та вузькоконфесійних назв. У ході переменування половина нових назв увічнює конкретних людей, що «перетворює місто на некрополь»².

Процес декомунізації здійснюється досить складно, часто породжує конфлікти. Серед них типовими були конфлікти між функціями Києва-столиці й Києва-міста, протести територіальних громад і т. ін.³

Можемо припустити що вдосконалення процедури зміни символічного простору столиці, її дизайну, концепції дасть змогу усунути ці недоліки. Участь громади в процесі декомунізації Києва за допомогою Інтернет-голосування, обговорення, створення петицій – це важливий досвід. Проте він недосконалий, потребує оцінки межі свого застосування та можливостей покращення. Підважує надійність техніки громадського обговорення Інтернет-голосуванням, підозра в інспірованості результатів за допомогою «накручування» голосів, зокрема про це заявляє Олексій Курінний, експерт Центру міжнародного захисту прав людини Національного університету «Києво-Могилянська академія». Непрямо його правоту підтверджує й нещодавнє зняття з розгляду деяких петицій [7].

Але поза ще незвичними технічними процедурами найбільше дискусій викликає саме зміст декомунізаційних змін. Тож не дивно, що нові стратегії редакції символічної карти Києва породили дискурс декомунізації столиці, саме на ньому й зупинимося детальніше.

У дискусіях декомунізації Києва та інших міст часто пропонується, як зразок, досвід столиці США. А саме нумерні назви столиці Вашингтону, різноманіття пам'ятників у просторі столиці, які репрезентують полікультурність американського суспільства. Порівняння двох столиць – Києва та Вашингтона – справді багато в чому продуктивне. Їх спільність у поєднанні статусу великого міста й столиці. Відмінності в історії розбудови (спланована Вашингтона vs, різнорідними нашаруваннями – у Києва); соціально-економічному та політичному статусах країн (постала демократія, демографія, що розвивається) і т. ін.

Справді, сьогодні вкрай важливе вивчення досвіду інших столиць, особливо міст із пострадянською урбанонімичною картою в питаннях демократизації процедур конструювання та зміни символічного простору столиці: способи залучення громади й громадян, експертного середовища до участі в процесах змін символічного простору столиці; узгодження інтересів громади міста та всього суспільства; вирішення конфліктних ситуацій, урахування інтересів різних культурних і соціальних спільнот.

Та не слід забувати, що посттоталітарні суспільства активніше, ніж країни сталої демократії, використовують символічний простір як політичний капітал. Вони прагнуть максимально використати символічний простір міста як ресурс утримання влади, а не розвитку громади. Тому в процесі декомунізації поки таки не вдається деідеологізувати символічний простір столиці.

І таке активне застосування символічного простору в полі політичної боротьби як важливого ресурсу, носія ідеологічних символів не дасть так легко перейти на аполітичну модель заокеанського зразка. Цьому, зокрема, чинять опір давні учасники урбанонімичних дискусій, котрі знов активізувались у зв'язку з реалізацією декомунізації.

Нині декомунізацію постійно коментують в експертному середовищі, у медіа. Відбуваються зустрічі спеціалістів із різних дисциплін та державних організацій: «Декомунізація столиці:

² Хоч як застерігала від того на одному з круглих столів щодо урбанонімії 2011 р. в Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка відома спеціалістка з топонімії міста Києва Лідія Пономаренко.

³ Перейменування Комсомольська на Верхні плавні – відомий приклад, коли активна частина територіальної громади часто чинила спротив змінам. У Києві такі ситуації були з мешканцями вулиці Леніна у Бортничих, бульвару Давидова, деяких інших.

проблеми урбанонімії (методологія, методи, перші результати)» Центр урбаністичних студій. НаУКМА 02.02.2016 року Український медіа-кризовий центр «Московський міст ворог мій?» 02.08.2016 – чи не найбільші за цей рік.

Зокрема, у панельній дискусії «Московський міст ворог мій?» порушено питання топоніміки як явища в теоретичному й практичному аспектах, особливостей київської урбанонімії, результатів моніторингу київських петицій щодо перейменувань за період 2016 р. та практичних аспектів зміни топонімічних назв на прикладі Києва.

Із дискурсивних позицій щодо процесу декомунізації в аспекті зміни назв урбанонімії виокремлюють три найважливіші. Перша хронологічно постала в ході перейменувань, вона, так би мовити, «дореволюційно-красназнавча». Її основними провідниками стали, як видно з назви, історична й красназнавча спільнота, але далеко не вся, а лише та, що, так би мовити, залюблена в дореволюційний Київ (Харків, Одесу, інші міста та містечка губерній Російської імперії). Їм найбільше відповідає й так звана губернська міська ідентичність [2, с. 221–223], адже «золотий вік» своїх поселень такі особи бачать саме в XIX – поч. XX ст. Байдуже, що в ті часи рівень соціальної нерівності був значно більшим і ймовірність, що всі, хто нині ностальгує за галантними дворянськими салонами й балами, належали саме до тих кількох десятків сімей вищого класу, а не до безмовних тисяч кріпацтва, робітництва, жебрацтва, обслуги тощо. Така ймовірність надзвичайно мала й ще має бути помножена на терор та класові чистки перших десятиліть радянської влади, взагалі прямує до нуля. Попри все, саме в цьому середовищі обстоюється повернення дореволюційних назв, зазвичай церковних, іменних (відомих чи вінценосних осіб свого часу). Деякі з них були повернуті. Так, наприклад, на Печерських пагорбах знову маємо провулок Хрестовий, Іпсілантіївський, Микільський, вулиці Левандовська, Болсуновська тощо. Проте їхніми експертами (наприклад історик Михайло Кальницький, мистецтвознавець Олена Мокроусова), та активістами (єдиний мешканець садиби Мурашка Олександр Глухов, спільноти «Збережи старий Київ», ГО «Старий Поділ»⁴) провадиться робота й із протидії варварському знищенню фізичного спадку міста, який призводить до втрати символічного, утрати пам'яті. Та інколи ними ж і чиниться протидія перейменуванням, котрі, на їхню думку, націоналістичні, водночас нинішні урбаноніми варті збереження, а то й посилення своєї архаїчності. Яскравим прикладом такого протистояння стала назва вулиці Московська, яка, на думку Михайла Кальницького, давня (XIX ст.)⁵, а тому варта охорони й не підпадає під дію законів про декомунізацію. Цікаво, що рупором таких поглядів виступає певний сегмент медіа в Україні, зокрема відома маніпулятивністю, тенденційністю подання інформації безкоштовна газета «Вести» (рос.): опубліковано дві статті «Власти решили Киев очистить от „московских“ названий», а затим «Власти решили стереть слово „Москва“ с карты Киева» [1; 8] – а далі цю внутрішню опозицію розтиражували російські медіа («InoSMI», «Настоящее время»). Ту ж позицію М. Кальницький обстоює й на засіданнях комісії з питань найменувань Київради⁶ та в публічних дискусіях із цього приводу (наприклад, уже згадана «Московський міст – ворог мій?»).

Опозиційна до першої, а інколи й до половинчастих, на їхню думку, дій влади, наступна позиція – націоналістична. Вона підтримувана активіст(к)ами, громадськими організаціями відповідного спрямування, а також певним чином проваджувана Інститутом національної пам'яті на чолі з В'ячеславом Вятровичем. Вони так само серед своїх стратегій мають відродження старих назв, проте не з імперського, а з давнішого, наприклад козацького, минулого. Але важливішою бачать тотальне оновлення урбанонімії й закарбування в ній героїв національно-визвольних змагань минулого та сучасності. Очевидно, що стосовно перейменування вулиці Московської їхня позиція однозначна – перейменовувати. Проте розголосу набула інша інспірована ними ініціатива: перейменування Московського проспекту не на Куренівський, як попередньо планувалося, а на проспект Степана Бандери, чия постать неоднозначно трактується не лише в політиці, а й в історичних дослідженнях. Це відбулося 07.07.2016, тобто якраз напередодні візиту Президента України до столиці Польщі на саміт НАТО, що надзвичайно збурило медійний простір, передусім російський. Російські медіа вважали це викликом РФ. А деякі українські експерти вважали, що це зашкодить українсько-польським відносинам. Спроби згодом відмінити це перейменування зазнали фіаско, адже петиція

⁴ Див.: <http://saveoldkyiv.org/>; <https://www.facebook.com/pages/ГО-Старий-Поділ/904190676319163>

⁵ Тобто часів губернського Києва в складі Російської імперії.

⁶ Див.: <http://dsk.kievcity.gov.ua/content/komisiya-z-pytan-naymenuvan.html>

«Про недопущення перейменування проспекту Степана Бандери» відхилено у зв'язку з фальсифікаціями голосування [7]. Загалом насичення списку змін і новітньої карти Києва «мертвими зі зброєю» – це їх настійлива вимога й палке переконання.

Нарешті третя позиція, мов у трохи вже нині призабутих законах діалектики, знімає суперечності перших двох. Висловлювана на обговоренні «Московський міст – ворог України» Владиславою Осьмак, керівником Центру урбаністичних студій НаУКМА, підтверджувана даними центру CEDOS, котрі презентувала Варвара Поднос, підтримувана ще іншими учасниками дискусії, а також обстоювана авторкою, ця позиція передбачає розширення контекстів. Тож, щоби до кінця пройти й досягнути процеси деколонізації, ми повинні розпочати не менш тривалий (і болочий) шлях деколонізації. І саме з огляду на це, а не в значеннях сьогоденного ворога, топонім «Московський» постає як ідеологічно навантажена географія.

У цьому руслі згідно з духом Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» топоніміка – інструмент ідеології. А в СРСР це було більш ніж справедливо, тому топонімічні назви не були довільні, а так само мали систематичне зміщення в бік РФСР і, зокрема, Москви як центру СРСР. Це була вибіркова географія. І Москва поставала як центр КПСР, радянської влади й т. ін., а Вашингтон, наприклад, – як ворог. Дзеркально діяти й створювати дуальний світ та ідолів – хибний шлях. Але, з іншого боку, деколонізація повинна бути і в цьому контексті: Москва – метрополія, а не точка на карті. І якраз у цьому випадку ресентимент не в тих, хто ініціює перейменування, як у тих, хто агресивно опонує.

Проте загалом варто рефлексувати зміну символічного простору й, зокрема, в деколонізації активніше, оскільки інколи місце для ресентименту, як тільки бракне конструктиву та цінностей «за».

Також хочу в дискурсивних прийомах простежити це, а тому варто уникати ксенофобії в урбаністиці й, зокрема, урбанонімії в побудові діалогу та скочування його до відповіді на питання «хто винен?», оскільки інколи як експертні подають речі про звеличення «справжньої культури корінних киян», яку нагло знищили «понаехавшие». Зрештою, потрібно зауважити, що в соціології, зокрема для мене, культура не має етичного навантаження, а лише категоріальне.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи наш огляд, зауважимо, що узагальнення власного та оцінки зарубіжного досвіду важливі для вдосконалення й зменшення конфліктогенності сучасних та майбутніх практик і політик конструювання символічного простору столиці. Адже зміни символічного простору в Україні не завершилися з процесом деколонізації, вони тривають далі й набувають більшого масштабу та належать уже до процесів деколонізації. Досвід деколонізації важко знайти на пострадянському просторі, тому в питаннях деколонізації потрібно залучити ширший зарубіжний досвід. А методологічними засадами роботи в цьому напрямі повинні бути соціопросторовий і соціокультурний аналіз, чутливий до відмінностей підхід, партисипативність.

Джерела та література

1. Касьянова И. Власти решили Киев очистить от «московских» названий [Электронный ресурс] / И. Касьянова // Вести. – 2015. – Режим доступа : <http://vesti-ukr.com/kyiv/94634-vlasti-reshili-kyiv-ochistit-ot-moskovskih-nazvanij>
2. Малес Л. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології : монографія / Л. Малес. – К. : К.І.С., 2011. – 325 с.
3. Малес Л. Деколонізація столиці: зміни урбанонімії (методи, перші результати) / Л. Малес // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – № 36. – 2016. – С. 62–68.
4. Малес Л. Символічні зміни в просторі міста в соціокультурних контекстах ХХ ст. / Л. Малес // Грані. – 2014. – № 9 (113). – С. 117–122.
5. Малес Л. Соціально-політичні зміни ХХ століття на карті сучасної столиці / Л. Малес // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – К. : Фенікс, 2014. – № 3. – Вип. 24. – С. 21–30.
6. Малес Л. Урбанонімія і державна ідеологія: особливості взаємодії / Л. Малес // Вісник. Соціологія. Психологія. Педагогіка. – К. : Вид. центр «Київський університет», 1998. – Вип. 6. – С. 21–23.
7. Петиція про недопущення перейменування проспекту Степана Бандери відхилять у зв'язку з фальсифікаціями голосування. Ще дві петиції під питанням [Електронний ресурс] // Київська міська державна адміністрація Офіційний інтернет-портал. – 20 жовтня 2016. – Режим доступу : <https://kievcity.gov.ua/news/43285.html>
8. Сорокин М. Власти решили стереть слово «Москва» с карты Киева [Электронный ресурс] / М. Сорокин // Вести. – 2015. – Режим доступа : <http://vesti-ukr.com/kyiv/116857-vlasti-reshili-steret-slovo-moskva-s-karty-kyeva>

References

1. Kasianova, I. (2015), "The authorities decided to clear Kyiv from "Moscow" names", *News*, <http://vesti-ukr.com/kyiv/94634-vlasti-reshili-kyiv-ochistit-ot-moskovskih-nazvanij>
2. Males, L. (2011), *Studying the Texts of Culture: Sociocultural Analysis as a Knowledge-Acquisition Strategy for Sociology*, Kyiv : K.I.S., 325 p.
3. Males, L. (2016), Decommunization of the Capital: Changes in Urbanonymy (Methods and the First Results) *V. N. Karazin Kharkov National University Bulletin*, No. 36, Pp. 62–68.
4. Males, L. (2014), Symbolic changes in the space of the city in socio-cultural contexts of XX st., *Grani*, Vol. 113, No. 9, Pp. 117–122.
5. Males, L. (2014), Social-political changes of XX century at the map of modern capital, *Actual problems of sociology, psychology, pedagogy*, Vol. 24, No. 3, Pp. 21–30.
6. Males, L. (1998), Urbanonyms and state's ideology: the specifics of interactions, *Bulletin of Kyiv Taras Shevchenko University. Sociology Psychology. Pedagogy*, Issue 6, Pp. 21–23.
7. "Petition about preventing renaming Avenue Stepan Bandera is rejected because of vote falsifications. Two petitions in question", *Kyiv state administration. Official internet-portal*. – 20 oct 2016, <https://kievcity.gov.ua/news/43285.html>
8. Sorokin, M. (2015), "The authorities decided to erase the word "Moscow" from the map of Kyiv", *News*, <http://vesti-ukr.com/kyiv/116857-vlasti-reshili-steret-slovo-moskva-s-karty-kyeva>

УДК 316.74

Formation of Market Values in the Development of Modern Theatrical Art

Olha Orlova –

*PhD in Sociology, Associate Professor,
Department of Philosophy and Social
Sciences Kryvyi Rih National University,
Kryvyi Rih, Ukraine.
E-mail: oiorlova77@mail.ru*

The current state of Performing Arts in Ukraine shows two challenging trends that form the main contradiction of society spiritual development – a deepening spirituality of society and commercialization of art and cultural sphere. At the same time modern Ukrainian culture and theatre in particular, act as a significant factor further political transformations in Ukraine, because the theatre as a social institution, forming public opinion, which is a tool of influence on the political consciousness of the electorate. The modern theatrical art is need other important social functions – spiritual, educational, informative and more. Making of these functions determines the ability of Ukrainian culture despite its excessive commercialization, to become a powerful stimulus for further political transformations in the Ukrainian society.

In this article the analysis of functional and institutional capabilities of modern Ukrainian theatre as an important element of the cultural sphere shape market values in the social environment, overcoming the traditional dependence of the electorate from the manipulative influence of political groups. Striking evidence of the growing capacity of theatre in modern conditions is the activation and the impetuous development of new theatre trends on the basis of upholding the ideals of freedom and fairness. The development of modern theatrical currents determine the trends of theatre in the near future and the determination of the political process demonstrates the nature of the cultural interaction between the community members, aimed at upholding the ideals of democracy.

Received: October, 2016

1st Revision: November, 2016

Assepted: December, 2016

Key words: theatre, spiritual production, market values, technology, theatrical process.

Орлова Ольга. Формування ринкових цінностей у розвитку сучасного театрального мистецтва. Формування ринкових цінностей – одна з інституційних функцій сучасного театрального мистецтва. У статті проаналізовано функції сучасного українського театру як важливого елемента системи духовного виробництва, інструменту формування цінностей суспільства з ринковою економікою. Яскраве свідчення зростаючого